

Çocuk Dostu Kent İdeali: Eleştirel Bir Değerlendirme The Child-Friendly City Ideal: A Critical Assessment

Berfin Göksoy Sevinçli¹

DOI: [10.59445/ijephss.1752328](https://doi.org/10.59445/ijephss.1752328)

Atıf / Cite: Göksoy Sevinçli, B., (2025). Çocuk dostu kent ideali: Eleştirel bir değerlendirme, *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 8(5), 516-530, <https://doi.org/10.59445/ijephss.1752328>

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 28.07.2025

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 09.10.2025

Lisans Bilgisi / License Information: Bu çalışma, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. / *This work is licensed under Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License (CC BY NC).*

İntihal Kontrolü / Plagiarism Checks: Bu çalışma, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. / *This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.*

Özet

Modern kentlerin en savunmasız sakinleri olan çocukların kentlerde karşılaştıkları zorluklara bir yanıt olarak geliştirilen Birleşmiş Milletler Çocuk Dostu Kentler (ÇDK) Girişimi, çocuk haklarını kentsel yönetişimin merkezine yerleştirmeyi amaçlayan küresel bir ideal sunmaktadır. Bu makale, söz konusu idealin teorik çerçevesini, küresel uygulamalarını ve Türkiye özelindeki yansımalarını eleştirel bir perspektifle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemine dayanmakta olup, uluslararası ve ulusal literatür taraması ile desenlenmiştir. Elde edilen bulgular, 2014-2016 pilot projelerinin sürdürülebilirlik açısından zayıf kaldığı, hedeflerin yoksulluk ve şiddet gibi yapısal sorunlar yerine genellikle farkındalık yaratma ile sınırlı tutulduğu ve çocuk katılımı mekanizmalarının sembolik bir nitelik taşıdığı yönündedir. Çocukların kent algısının merkezinde yer alan güvenlik ve nitelikli oyun alanı gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında önemli eksiklikler olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, Türkiye’de ÇDK idealinin kalıcı bir başarıya ulaşabilmesi için proje bazlı yaklaşımlardan vazgeçilerek, çocuk haklarının kentsel planlama, bütçeleme ve yönetim süreçlerine sistemik olarak entegre edilmesinin zorunlu olduğu savunulmaktadır. Makale, geleceğe yönelik bir vizyon olarak çocuk dostu akıllı kentler potansiyelini de tartışmakta ve somut politika önerileri sunarak son bulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Dostu Kentler, Çocuk Hakları, Katılım, Kentsel Yönetişim, Sürdürülebilirlik.

Abstract

Developed in response to the challenges faced by children, the most vulnerable inhabitants of modern cities, the United Nations Child-Friendly Cities (CFC) Initiative offers a global ideal that aims to place children's rights at the center of urban governance. This article aims to critically examine the theoretical framework, global applications, and implications of this ideal for Türkiye. The study is based on qualitative research methods and is structured using international and national literature. The 2014-2016 pilot projects, in particular, were weak in terms of sustainability, with objectives generally limited to raising awareness rather than addressing structural problems such as poverty and violence, and child participation mechanisms were largely symbolic. Significant shortcomings have been observed in meeting basic needs such as safety and quality playgrounds, which are central to children's perceptions of the city. Consequently, it is argued that for the sustainable success of the CLC ideal in Türkiye, it is essential to abandon project-based approaches and instead systemically integrate children's rights into urban planning, budgeting, and governance processes. The article also discusses the potential of child-friendly smart cities as a future vision and concludes with concrete policy recommendations.

Keywords: Child Friendly Cities, Children's Rights, Participation, Urban Governance, Sustainability.

¹ Dr. Öğr. Üyesi / Asst. Prof. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Bitlis - Türkiye / *Bitlis Eren University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Sciences and Public Administration, Bitlis – Türkiye*, bgoksoy@beu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9686-509X>.

1. Giriş

Kentler, medeniyetin beşiği kabul edilirken, aynı zamanda en derin toplumsal çelişkilerin ve eşitsizliklerin de mekânı olmuşlardır. Çocuklar, kentsel nüfusun önemli bir kesimini oluşturmalarına rağmen, siyasi ve ekonomik güçten yoksun oldukları için kent planlama ve yönetim süreçlerinde genellikle en az dikkate alınan grup olarak öne çıkmaktadır.

Hızlı ve kontrolsüz kentleşme, açık alanların hızla azalması, trafiğin yoğunlaşması ve çarpık yapılaşma gibi faktörler, çocukların kentlerdeki yaşam imkanlarını ciddi şekilde kısıtlamakla birlikte Potuk Pekküçükşen ve Oktay'ın (2017) vurguladığı üzere çocukların yerine karar verilmekte ve çocuklara güvenli alanlar sağlamak temel kaygı olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, kentleri çocuklar için yaşanılabilirlikten uzak ve tehlikeli bir hale getirirken, çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Tandoğan, 2014: 11). Oyunun çocuk gelişimindeki hayati rolüne rağmen, günümüz kentlerinde çocuklar, parklar, yeşil alanlar ve sokaklar gibi kamusal mekanlarda yeterince oyun oynama ve sosyalleşme fırsatı bulamamaktadır. Modern dünyada oyunun “şeylerle oynamak” anlamına gelirken, tarihte daha çok “başkalarıyla oynamak” anlamına gelmesi, çocukların “oyun tüketicisine” dönüştüğünü göstermektedir (Çakırer Özservet, 2015:41). Bu durum, çocukların evlerine ve teknolojiye hapsolmasına neden olmakta, belediyelerin çocukları yeniden gerçek fiziksel mekanlarda arkadaşlarıyla oynamaya yönlendiren politikalar üretmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Endişe verici tabloya karşı geliştirilen en kapsamlı ve umut vadeden yaklaşımlardan biri, 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen Habitat II Konferansı'nda UNICEF tarafından küresel bir harekete dönüştürülen “Çocuk Dostu Kentler Girişimi”dir (Berkün, 2019; Kavili Arap, 2024). Bu girişim, bir kentin yaşanabilirliğinin en temel ölçütünün, o kentin çocuklarına sunduğu yaşam kalitesi olduğu ilkesine dayanır. ÇDK, basitçe park ve bahçelerin sayısını artırmaktan ibaret bir peyzaj düzenlemesi değil; çocuk haklarını yerel yönetişimin merkezine alan, çocukların kentsel yaşama ve karar alma süreçlerine anlamlı katılımını sağlayan, hak temelli, bütüncül bir dönüşüm modelidir (Kaypak & Uçar, 2018).

Makalenin temel amacı, Çocuk Dostu Kentler idealini teorik çerçevesinden başlayarak küresel uygulamalardaki güncel eğilimlere ve Türkiye özelindeki tecrübelerle uzanan geniş bir yelpazede, eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutmaktır. Uluslararası literatür, çocuk katılımının niteliği, sosyo-ekonomik eşitsizliklerin kentsel mekâna yansımaları ve yeni değerlendirme metodolojileri gibi konularda zengin bir tartışma zemini sunarken (Sapsaglam & Eryılmaz, 2024; Jung & Kim, 2024), Türkiye'nin bu küresel harekete eklemlenme çabası, umut verici başlangıçlara rağmen yapısal sorunlar ve sürdürülebilirlik eksiklikleriyle gölgelenmiştir. Özellikle 2006 ve 2014-2016 yıllarında yürütülen pilot projelerin, proje süresi bittikten sonra kurumsallaşamaması, hedeflerin genellikle “farkındalık yaratma” düzeyinde kalması ve katılım mekanizmalarının sembolik niteliği, bu alanda kat edilmesi gereken mesafenin büyüklüğünü ortaya koymaktadır (Kavili Arap, 2024).

Bu doğrultuda çalışma, öncelikle ÇDK kavramının tarihsel kökenlerini ve temel ilkelerini ortaya koyacaktır. Ardından, 2002-2025 yıllarını kapsayan güncel uluslararası literatür taranarak küresel düzeydeki iyi uygulama örnekleri, zorluklar ve akademik tartışmalar tematik olarak sentezlenecektir. Türkiye'nin ÇDK serüveni, politika belgeleri ışığında değerlendirilecektir. Son olarak, teknolojinin ve dijitalleşmenin kent yaşamını dönüştürdüğü günümüzde, çocuk dostu akıllı kent modeli ele alınacak ve Türkiye'de ÇDK idealinin hayata geçirilmesine yönelik somut politika önerileri sunulacak makale sonlandırılacaktır.

2. Kavramsal Çerçeve ve Tarihsel Arka Plan

Çocuk Dostu Kentler Girişimi, münferit bir proje olmaktan ziyade, çocuk hakları, insan yerleşimleri ve sürdürülebilir kalkınma üzerine yürütülen on yıllara yayılan küresel bir diyalogun ve hukuki kazanımların bir ürünüdür. Kavramın kökenlerini ve felsefesini anlamak, günümüzdeki uygulamaları doğru bir zeminde değerlendirebilmek için elzemdir.

2.1. Fikrin Doğuşu: Hak Temelli Bir Yaklaşımın İnşası

20. yüzyıl, çocukluğun toplumsal ve hukuki olarak tanındığı bir dönem olmuştur. Yüzyıllarca yetişkinlerin küçük bir kopyası olarak görülen, ekonomik bir meta veya ailenin mülkü sayılan çocuk, özellikle BM'nin kuruluşuyla birlikte hak sahibi bir birey olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bu sürecin en önemli iki hukuki mihenk taşı, 1959 tarihli Çocuk Hakları Bildirgesi ve nihayet 1989'da kabul edilen BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'dir (ÇHS) (Kaypak & Uçar, 2018). ÇHS, çocukları edilgen, korunmaya muhtaç varlıklar olmaktan çıkarıp; yaşama, gelişme, korunma ve en önemlisi katılım haklarına sahip aktif özneler olarak tanıyan devrimci bir belgedir. Sözleşme'nin 12. Maddesi, "kendilerini ilgilendiren her konuda çocuğun görüşlerini serbestçe ifade etme" hakkını güvence altına alarak, gelecekteki tüm çocuk odaklı politikaların temel direğini oluşturmuştur (Kavili Arap, 2024).

Bu hak temelli yaklaşımın kentsel mekâna tercümesi ise 1990'lı yıllarda gerçekleşmiştir. 1992 Rio Zirvesi'nde kabul edilen Gündem 21, sürdürülebilir kalkınma için yerel düzeyde eylemin önemini vurgularken, çocukların ve gençlerin bu süreçlere katılımının gerekliliğini de gündeme getirmiştir (Severcan, 2015). Bu birikimin doruk noktası, 1996'da İstanbul'da düzenlenen BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) olmuştur (Berkün, 2019; Kavili Arap, 2024). Kentlerin herkes için yaşanabilir kılınması hedefinin benimsendiği bu konferansta, kent nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan çocukların refahının, sağlıklı bir yaşam ortamı ve iyi yönetişimin temel göstergesi olduğu kabul edilmiştir (Berkün, 2019). İşte bu konferans sırasında UNICEF ve UN-Habitat iş birliğiyle "Çocuk Dostu Kentler Girişimi" fikri resmi olarak ortaya konulmuş ve küresel bir hareketin tohumları atılmıştır (Kaypak & Uçar, 2018).

2.2. Çocuk Dostu Kent Nedir? İlkeler ve Yapı Taşları

ÇDK, en temel tanımıyla, ÇHS'de belirtilen hakların yerel düzeyde hayata geçirilmesini taahhüt eden bir kent, kasaba veya herhangi bir yerel yönetim sistemidir (Kaypak & Uçar, 2018; Öktem & Akpınar, 2019). Bu, sadece fiziki mekânların düzenlenmesini değil, aynı zamanda politika, program, bütçe ve kararların tamamında çocukların sesini, ihtiyaçlarını ve önceliklerini merkeze alan bir yönetişim anlayışını ifade eder (Kavili Arap, 2024). UNICEF, bu idealin somutlaşması için dokuz temel yapı taşı tanımlamıştır (Öktem & Akpınar, 2019). Bu yapı taşları, bir kentin çocuk dostu olma yolculuğunda izlemesi gereken bir yol haritası sunar:

Çocukların Katılımı: Çocukların kendilerini etkileyen kararlarda söz sahibi olması ve görüşlerini özgürce ifade etmesi. Bu, sembolik çocuk meclislerinin ötesinde, planlama ve uygulama süreçlerine aktif ve anlamlı dahil olmayı gerektirir. **Çocuk Dostu Yasal Çerçeve:** Ulusal ve yerel düzeyde çocuk haklarını koruyan ve gözeten yasaların ve yönetmeliklerin varlığı. **Kent Ölçeğinde Çocuk Hakları Stratejisi:** Kentin tamamını kapsayan, çocukların durumunu iyileştirmeye yönelik bütüncül bir stratejinin geliştirilmesi. **Çocuk Hakları Birimi veya Koordinasyon Mekanizması:** Belediye içinde çocuklarla ilgili çalışmaları koordine edecek, kalıcı bir birimin veya mekanizmanın oluşturulması. **Etki Değerlendirmesi:** Alınan tüm politika ve kararların çocuklar üzerindeki etkisinin düzenli olarak değerlendirilmesi ve izlenmesi. **Çocuk Bütçesi:** Belediye bütçesinin analiz edilerek, çocuklara yönelik hizmetler için yeterli ve adil kaynak ayrılmasının sağlanması. **Düzenli Durum Analizi Raporu:** Kentteki çocukların yaşam koşulları, haklara erişimleri ve karşılaştıkları sorunlar hakkında düzenli olarak veri toplanması ve raporlanması. **Çocuk Hakları Bilincinin Yaygınlaştırılması:** Hem yetişkinlerin hem de

çocukların, çocuk hakları konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması. Çocuklar İçin Bağımsız Savunuculuk: Çocukların haklarını savunacak sivil toplum kuruluşları ve bağımsız mekanizmaların desteklenmesi (Öktem & Akpınar, 2019).

İlkelerin hayata geçirildiği kamusal alanlar, çocukları sadece korunan bireyler olmaktan çıkarıp, Habermas'ın müzakereci demokrasi modeli çerçevesinde görünür kılarak demokrasinin yeni aktörleri haline getirme potansiyeli taşır (Mamur Işıkcı, 2024). Bu dokuz ilke, ÇDK'nin sadece oyun alanları inşa etmekten ibaret olmadığını, aksine kentsel yönetimin DNA'sına işleyen derin ve yapısal bir dönüşümü hedeflediğini açıkça göstermektedir. İdeal bir ÇDK, çocukların güven içinde sokaklarda yürüyebildiği, arkadaşlarıyla özgürce oynayabildiği, temiz bir çevrede yaşadığı, kaliteli sağlık ve eğitim hizmetlerine erişebildiği ve en önemlisi, yaşadığı kentin şekillenmesinde aktif bir rol oynadığı bir yerdir (Riggio, 2002; Kavili Arap, 2024).

3. Uluslararası Literatür ve Küresel Uygulamalar

Çocuk Dostu Kentler (ÇDK) Girişimi, küresel bir idealden somut bir uygulama alanına dönüşürken, akademik dünya da bu süreci yakından takip etmiş, eleştirmiş ve zenginleştirmiştir. Son yirmi yılda, konuya olan ilgi katlanarak artmış, dünyanın dört bir yanından araştırmacılar ÇDK'nin teorik, pratik, politik ve sosyal boyutlarını mercek altına almıştır. Bu bölümde, sağladığınız kapsamlı literatür ışığında, bu zengin akademik birikim tematik alt başlıklar halinde incelenerek, küresel düzeydeki temel tartışmalar, yenilikçi yaklaşımlar ve uygulama deneyimleri derinlemesine incelenecektir.

3.1. Akademik İlginin Yönü

ÇDK kavramına yönelik akademik ilginin zaman içindeki artışı, yapılan bibliyometrik analizlerle net bir şekilde ortaya konulmuştur. Shu ve Zheng (2025), Web of Science veritabanı üzerinden 2004-2024 yıllarını kapsayan çalışmalarında, yayın sayısındaki istikrarlı artışı ve konunun disiplinlerarası niteliğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Liao ve Furuya (2023), Web of Science ve Çin Ulusal Bilgi Altyapısı (CNKI) veritabanlarını karşılaştırarak yaptıkları analizde, konuya olan ilginin hem küresel ölçekte hem de özellikle Çin gibi hızlı kentleşen ülkelerde ivme kazandığını göstermektedir. Bu çalışmalar, ÇDK'nin artık niş bir konu olmadığını, sürdürülebilir kentsel kalkınma, halk sağlığı, sosyal politika ve planlama gibi birçok alanın kesişiminde yer alan merkezi bir araştırma gündemi haline geldiğini kanıtlamaktadır. Araştırmaların odağının, ekonomik gelişmişlikle de yakından ilişkili olduğu ve farklı coğrafyaların farklı önceliklere sahip olduğu bu meta-analizlerin önemli bir bulgusudur (Liao & Furuya, 2023). Cairns ve arkadaşları (2024), mevcut ÇDK kavramını eleştirel bir süzgeçten geçirerek, sadece 'dost' olmanın ötesine geçen ve çocukların sesini sosyal, fiziksel ve ilişkisel alanlarda güçlendirmeyi hedefleyen Çocuk Odaklı Kentler Analitik Çerçevesi geliştirme ihtiyacını vurgulamışlardır. Bu çalışmalar, ÇDK'nin artık sadece bir iyi niyet beyanı olmadığını, aynı zamanda ölçülebilir, izlenebilir ve hesap verebilir bir politika hedefi haline geldiğini göstermektedir.

3.2. Çocuk Katılımı

Çocuk katılımı, ÇDK'nin felsefi temelini oluşturmasına rağmen, uygulamada en tartışmalı alanlardan biri olmuştur. Nikku ve Pokhrel'in (2013) Nepal'deki Biratnagar kenti üzerine yaptığı eleştirel çalışma, bir kentin "çocuk dostu" olarak etiketlenmesinin, çocukların karar alma süreçlerine gerçek anlamda katıldığı anlamına gelmediğini göstermektedir. Araştırmacılar, yetişkinlerin çocuklar adına karar verme hegemonyasından vazgeçmediği sürece, katılımın bir politika retoriği olarak kalacağını savunmaktadır.

Son yıllardaki araştırmalar, bu sembolik katılımın ötesine geçen ve çocukları sürecin merkezine alan yenilikçi modellere işaret etmektedir. Jung ve Kim'in (2024) Güney Kore'deki okul çevresi yol

güvenliği projesindeki deneyimi, çocukların sadece fikir beyan eden değil, aynı zamanda aktif olarak saha çalışması yapan, çözüm üreten ve planı inşa eden kilit aktörler olabildiklerini somut bir şekilde kanıtlamıştır. Bu yaklaşım, çocukları edilgen yararlanıcılar olmaktan çıkarıp, yaşadıkları çevrenin aktif şekillendiricileri haline getirmektedir. Benzer bir şekilde, Nasrabadi ve arkadaşlarının (2021) sürdürülebilir mahalle planlaması üzerine yaptığı çalışma, çocukların katılımıyla oluşturulan mekânların hem daha sürdürülebilir hem de çocukların ihtiyaçlarına daha uygun olduğunu göstermektedir. İran'daki Quchan kentinde yapılan daha erken bir çalışma da, çocukların ideal kent tasavvurlarını resimler ve grup konuşmaları aracılığıyla ortaya koyarak, planlama süreçlerine onların perspektifini dahil etmenin önemini vurgulamıştır (Kiani & Kavaki, 2012). Çin'deki uygulamalar da bu eğilimi yansıtmaktadır; Pekin'de çocukların temel ihtiyaçlarına 15 dakikada ulaşabileceği yaşam çemberi planları yapılırken, Changsha'da ise kentsel planlama sürecine çocukların beklentilerini dahil etmek amacıyla anketler, atölye çalışmaları ve çocuk çizimleri gibi çeşitli katılımcı yöntemler kullanılmıştır (Salim Çelikkalkan & Hayırsever Topçu, 2024).

Bu eyleme dönük katılımın en canlı örneklerinden biri de Simón-i-Mas ve Honey-Rosés'in (2024) küresel ölçekte incelediği Bisiklet Otobüsü hareketidir. Bu tabandan gelen girişim, çocukların okula aktif ve toplu bir şekilde ulaşımını sağlarken, aynı zamanda bir aktivizm biçimi ve çocuklar için büyük bir neşe ve sosyalleşme kaynağı olmaktadır. Araştırmacıların belirttiği gibi, Bisiklet Otobüsü'nün gücü, aynı anda aktif ulaşım, aktivizm ve neşeyi birleştirmesinden gelmektedir. Bu tür yenilikçi ve çocuk merkezli eylemler, katılımın geleneksel meclis yapılarının ötesinde, gündelik yaşam pratikleri içinde nasıl yeniden üretilebileceğine dair ilham verici bir örnek sunmaktadır.

3.3. Kentsel Adalet ve Eşitlik

ÇDK hareketi evrensel bir ideal sunsa da, uygulamaları genellikle kentlerdeki mevcut eşitsizlikleri yansıtmaktadır. Filipinler'deki kent yoksulu çocukların haklarına erişimini inceleyen erken dönem çalışmalardan birinde de bu zorluklara işaret edilmiştir (Racelis & Aguirre, 2002). Son dönem literatürü, "kimin için çocuk dostu?" sorusunu giderek daha sık sormakta ve politikaların sınıfsal ve mekânsal adalet boyutunu sorgulamaktadır. Khanian ve arkadaşlarının (2024) Polonya'daki çalışması, bu konudaki en çarpıcı bulgulardan birini sunmaktadır: Düşük sosyo-ekonomik gruptaki çocukların kullandığı en yeşil ev-okul rotaları dahi, yüksek gelir grubundaki çocukların kullandığı "en kısa" rotalardan daha az yeşil alana sahiptir. Bu durum, araştırmacıların da belirttiği gibi, açık bir çevresel adaletsizlik örneğidir.

Bu eşitsizlik, sadece fiziksel çevreyle sınırlı değildir. Witten ve arkadaşlarının (2015) Auckland'da yaptığı çalışma, merkezi kent bölgelerinde yaşayan çocukların evsizlik, sarhoşluk ve fuhuş gibi olgularla gündelik hayatlarında nasıl yüzleşmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Araştırmacılar, bir yandan kapsayıcı ve çeşitliliği barındıran bir kent ideali ile diğer yandan çocukların kendilerini güvende ve rahat hissetme ihtiyacı arasında doğal bir gerilim olduğunu vurgulamaktadır.

Benzer bir eleştirel bakış açısı, van den Berg'in (2013) Rotterdam üzerine yaptığı çalışmada da görülmektedir. Yazar, "çocuk dostu kent" politikalarının, kentsel dönüşüm ve soylulaştırma süreçlerinin bir aracı olarak kullanılabileceğini savunur. Aile dostu evler inşa etme stratejisi, mevcut düşük gelirli nüfusun yerinden edilerek, yerine daha uygun görülen yeni bir neslin getirilmesini amaçlayan bir yeniden nesil üretme politikasına dönüşebilir. Bu durum, ÇDK idealinin, kentsel adaleti göz ardı ettiğinde nasıl dışlayıcı bir araca dönüşebileceğinin altını çizmektedir. Buna karşın, Tabrizi ve arkadaşlarının (2023) Tahran'daki köhneleşmiş bir mahallede yürüttüğü çalışma, çocuk dostu ilkelerin küçük ölçekli müdahalelerle bu tür mahallelerin canlandırılmasında bir katalizör olabileceğini ve mahalle sakinlerinin kolektif hafıza ve kimlik duygusunu güçlendirebileceğini göstermiştir.

3.4. Yapılı Çevrenin Rolü

Çocukların kent deneyiminin kalitesini belirleyen en temel faktörlerden biri, içinde yaşadıkları yapıları çevrenin niteliğidir. Literatür, bu konuyu güvenlik, kamusal alanların kalitesi ve sosyal çevre gibi alt başlıklarda detaylı olarak incelemektedir.

Güvenlik ve Özerk Hareketlilik: Çocukların bir mahallede kendilerini evde hissetmelerinin ön koşulu güvendir. Anbaran ve arkadaşlarının (2021) İran'daki çalışması, kamusal alanlardaki güvenlik algısı ile çocukların bu alanları kullanma sıklığı arasında doğrudan pozitif bir ilişki olduğunu ampirik olarak göstermiştir. Güvenlik, sadece suç korkusundan ibaret değildir. Brussoni ve arkadaşlarının (2020) Kanadalı çocuklarla yaptığı nitel çalışma, çocukların denetimsiz dış mekan aktivitelerine katılma kararlarını etkileyen faktörlerin güvende hissetme (komşuluk ilişkileri, sosyal tehlikeler, trafik) ve yapacak bir şeyler olması (oynayacak başka çocukların varlığı, doğaya erişim, macera imkanları) olduğunu ortaya koymuştur. Tahran'da gençler üzerine yapılan bir araştırma da, kamusal alanlardan duyulan memnuniyetin hizmetlere erişim ve sosyal güvenlikle doğrudan ilişkili olduğunu bulmuştur (Khodaei, vd., 2015). Bu bulgular, özerk hareketliliğin ve dışarıda oyun oynamanın, hem fiziksel hem de sosyal güvenlik altyapısıyla doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Kamusal Alanların Niteliği: Parklar, Oyun Alanları ve Yeşil Koridorlar: Parklar ve oyun alanları, ÇDK denildiğinde akla ilk gelen unsurlardır. Ancak güncel araştırmalar, bu alanların niceliğinden çok niteliğine odaklanmaktadır. Somut uygulamalara ilk örnek Çin'den verilebilir. Örneğin, öncü kentlerden Shenzhen'de, çocukların katılımıyla yeşil alanların mutlu çiftliklere dönüştürülmesi, ana caddelerde Arabasız Gün etkinlikleri düzenlenmesi ve yaya/bisiklet dostu ulaşımı teşvik etmek için 200 km'lik yürüyüş parkurları inşa edilmesi gibi yenilikçi projeler hayata geçirilmiştir (Salim Çelikkalkan & Hayıresever Topçu, 2024). Rotterdam'daki bir vaka çalışması, modernist planlamanın getirdiği katı işlevsel ayırım yerine, karma kullanımlı, kapsayıcı ve erişilebilir kamusal alanların önemini vurgulamaktadır (Errigo, 2013). Liu ve Wang (2025), Chengdu'daki bir kent parkını incelerken, bu alanların sadece oyun değil, aynı zamanda Tur-Sanat-Öğrenme işlevlerini de yerine getirmesi gerektiğini savunmaktadır. Cakarta'da yerleşim alanlarındaki entegre kamusal alanları inceleyen Aji ve arkadaşları (2017), tesislerin mevcudiyeti, kolay erişilebilirlik ve ebeveyn rollerinin bu alanların kullanımını etkileyen temel faktörler olduğunu belirtmiştir. Ristianti ve Widjajanti (2020) ise Semarang'daki oyun parklarının kapsayıcılığını sorgulayarak, bu alanların tüm çocukların (engelliler dahil) ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Yuniastuti ve Hasibuan (2019), yeşil açık alanların çocukların eğitim sürecini zenginleştiren önemli mekânlar olduğunu belirtirken, Li ve Li (2017) de kentsel yeşil alanların adil ve çocukların ihtiyaçlarına göre dağıtılmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu yaklaşım, İran'ın Bam kentinde deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde, çocukların katılımıyla yeşil alan tasarım desenlerinin oluşturulduğu çalışmalarda da yankı bulmuştur (Kamelnia & Haghir, 2009). İstanbul'da yapılan bir çalışma ise, oyun sokakları gibi hibrit kamusal alanların, okul ile kent arasında tampon bölgeler oluşturarak çocukların kentsel deneyimini zenginleştirme potansiyelini incelemiştir (Kara & Sungur, 2019). Özellikle merkezi kentlerdeki yüksek katlı yaşamın getirdiği zorluklar ve bu dikey yaşam alanlarının çocuklar için nasıl daha dostane hale getirilebileceği de önemli bir araştırma konusu olmuştur (Whitzman, 2017). Türkiye özelindeki bu soruna Mamur Işıkcı (2024) da dikkat çekerek, mevcut parklardaki en büyük problemlerden birinin güvenlik riski de doğuran 'bakımsızlık' olduğunu ve oyun materyallerinin çocukların yaş gruplarına göre çeşitlendirilmediğini belirtmektedir.

Sosyal Çevre ve Mekânın Eğitici Rolü: Fiziksel çevrenin yanı sıra, sosyal çevre de çocukların gelişimi üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Chu ve arkadaşlarının (2024) çalışması, destekleyici ve dostane bir aile, okul ve mahalle ortamının, çocuklardaki davranış problemlerini azalttığını ve prososyal davranışları artırdığını göstermiştir. Bu, ÇDK'nin sadece plancılar ve mimarların değil, aynı zamanda

eğitimcilerin, ailelerin ve tüm toplumun ortak sorumluluğu olduğunu ortaya koymaktadır. De Visscher ve Bouverne-de Bie (2008), bu fikri daha da ileri taşıyarak, kentsel kamusal alanın kendisinin bir ortak eğitimci (co-educator) olarak görülmesi gerektiğini savunur. Çocuklar, kentsel mekânda sosyalleşir, toplumsal kuralları öğrenir ve vatandaşlık becerilerini geliştirirler. Bu nedenle kamusal alanlar, çocukları dışlayan steril mekânlar değil, onların sosyal gelişimine olanak tanıyan zengin ve çeşitli ortamlar olmalıdır. Berlin’de yapılan bir araştırma da, çocukların iyi olma halini kendi gözlerinden anlamanın önemini vurgulayarak, fiziksel tasarımın ve programatik sunumların çocukların ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Million vd., 2024).

3.5. Politika ve Yönetişim

ÇDK idealinin hayata geçirilmesi, güçlü bir politik irade ve etkili yönetim mekanizmaları gerektirir. Dünyanın farklı bölgelerindeki çalışmalar, bu sürecin ne kadar karmaşık olabildiğini göstermektedir. Nordström (2010), farklı coğrafi, kültürel ve sosyal mahallelerdeki çocukların, çocuk dostu çevreyi tanımlarken benzer şekilde güvenlik, kentsel ve çevresel nitelikler ve temel hizmetler gibi somut konulara öncelik verdiğini, daha soyut kavramların ise geri planda kaldığını göstermiştir. Bu, yerel politikaların çocukların gündelik ve somut deneyimlerine odaklanması gerektiğine işaret eder.

Çin’deki dört farklı kenti (Shenzhen, Şanghay, Changsha, Gu’an) karşılaştırarak, ÇDK politikası inovasyonunu yönlendiren faktörlerin kentsel gelişimin içsel ihtiyaçları, siyasi rekabet ve hem idari hem de sosyal girişimci elitlerin rolü olduğunu ortaya koymuştur (Nan, 2020). Cao ve arkadaşlarının (2025) daha güncel çalışması ise, Çin’in ÇDK politikalarında arz odaklı araçların baskın olduğunu, çevre ve talep odaklı politika araçlarının ise yetersiz kaldığını belirterek, daha dengeli bir politika sepeti oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Changsha’da yapılan vaka çalışmaları da, çocukların katılımıyla kentsel mekânların yeniden inşasına yönelik yerel çabaları göstermektedir (Shen & Liu, 2017). Güney Kore’deki politikaları inceleyen Nam ve Nam (2018) ise, odaklanmış hedeflere, pratik katılım garantisine, aktif tanıtıma ve güvenli bütçelere duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki uygulamalar ise genellikle daha temel sorunlarla mücadele etmektedir. Drianda ve Kesuma’nın (2020) Cakarta çocuk dostu bir kent mi? sorusuyla yola çıktığı çalışma, kentin hem alt hem de üst gelir grubundaki çocuklar için düşmanca bir çevre sunduğunu, özellikle ulaşım ağındaki kopuklukların ailelerin yaşam kalitesini ciddi şekilde düşürdüğünü göstermektedir. Cakarta’daki mahalle ölçeğindeki planlamanın zorlukları da başka bir çalışmada ele alınmıştır (Zerlina & Sulaiman, 2020). Endonezya’nın Surakarta (Putri vd., 2016) ve Langkat (Siahaan & Fadly, 2017) bölgelerindeki çalışmalar, topluluk kapasitesinin ve yerel yönetimlerin program uygulama becerilerinin önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Semarang kentindeki parkların erişilebilirliği üzerine yapılan bir çalışma, kamusal alanların varlığının tek başına yeterli olmadığını, bu alanların tüm çocuklar tarafından etkin bir şekilde kullanılabilmesi için yönetim ve sinerjinin gerekliliğini ortaya koymuştur (Rini& Gunawan, 2020). İran’ın Kuçan kentindeki bir vaka çalışması ise, çocuk dostu kent göstergelerinin yerel düzeyde nasıl değerlendirilebileceğine dair bir model sunmaktadır (Kavaki& Alizadeh, 2018). Bu çalışmalar, ÇDK’nin evrensel ilkelerinin, her kentin kendi özgün sosyo-ekonomik ve politik bağlamına uyarlanması gerektiğini bir kez daha göstermektedir. Son olarak, literatürdeki bazı çalışmalar, Çocuk Dostu Kent kavramının Aile Dostu Kent gibi daha geniş çerçeveler içinde düşünülmesi gerekip gerekmediğini de tartışmaya açmıştır (Drianda, 2018). Bu çalışmalar, ÇDK’nin evrensel ilkelerinin, her kentin kendi özgün sosyo-ekonomik ve politik bağlamına uyarlanması gerektiğini bir kez daha göstermektedir.

4. Türkiye’nin Çocuk Dostu Kent Serüveni

Türkiye, genç ve dinamik çocuk nüfusuyla, Çocuk Dostu Kentler idealinin hayata geçirilmesi için büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Nitekim ülke, 2000’li yılların ortalarından itibaren bu

küresel harekete dahil olmuş, ulusal politika belgelerinde konuya yer vermiş ve çeşitli pilot projeler hayata geçirmiştir. Ancak bu umut verici başlangıçlara rağmen, Türkiye'nin ÇDK serüveni, ideal ile pratik arasındaki makasın açıldığı, yapısal sorunların ve sürdürülebilirlik eksikliklerinin süreci akamete uğrattığı karmaşık bir tablo sunmaktadır. Bu bölümde, Türkiye'deki yasal ve politik çerçeve, pilot proje deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik eleştirel bir değerlendirme sunulacaktır.

4.1. Yasal ve Politik Zemin: Sorumluluklar ve Söylemler

Türkiye'de çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesi, anayasal bir güvence altındadır. Yerel yönetimler düzeyinde ise, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, belediyelere çocukların korunması, sosyo-kültürel gelişimleri, spor ve rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması gibi konularda önemli görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Çakırer Özservet, 2015). Belediyelerin kreşler, çocuk kulüpleri, parklar, oyun alanları açması ve işletmesi bu yasal zemine dayanmaktadır (Berkün, 2019). Ayrıca, Kent Konseyleri Yönetmeliği (2006), çocuk meclisleri gibi katılımcı mekanizmaların kurulmasına olanak tanıyarak ÇDK'nin yönetim ilkesi için bir altyapı sunmaktadır.

Politika belgeleri düzeyinde de ÇDK kavramı kendine yer bulmuştur. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) döneminde, yerel yönetimlerin kentlerde çocuk dostu güvenli ortamları geliştirerek yaygınlaştırması hedef olarak belirlenmiştir. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) ise çocukların üstün yararı temelinde iyi olma hallerinin desteklenmesi amacını vurgulamıştır. En güncel belge olan On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), ÇDK uygulamalarının önemini teslim etmekle birlikte, etkili sonuçlar için yerel yönetimlerin kapasitelerinin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmiştir (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2025). Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028) ise çocuk dostu uygulamaların artırılması ve çocuk hakları kültürünün yaygınlaştırılması gibi hedefleri net bir şekilde ortaya koymuştur (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023). Bu yasal ve politik çerçeve, en azından söylem düzeyinde, Türkiye'nin çocuk dostu olma niyetini göstermektedir. Ancak sorun, bu niyetin uygulamaya nasıl ve ne ölçüde yansıdığı noktasında düğümlenmektedir.

4.2. Pilot Proje Deneyimleri

Türkiye'nin ÇDK ile ilk somut teması, 2006 yılında on iki ilde (Antalya, Bursa, Erzincan, Gaziantep, Karaman, Kayseri, Kırşehir, Konya, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Uşak) başlatılan pilot projeye olmuştur (Berkün, 2019; Kavili Arap, 2024). Ancak bu ilk deneme, finansal destek ve UNICEF katılımının eksikliği gibi nedenlerle kısa sürede başarısızlıkla sonuçlanmış ve sonlandırılmıştır (2024).

Sistematik ikinci deneme, 2014-2016 yılları arasında UNICEF ortaklığında on pilot belediyede (Bitlis, Bornova (İzmir), Eyyübiye (Şanlıurfa), Giresun, İspir (Erzurum), Lüleburgaz, Mamak (Ankara), Manisa, Mersin, Yüreğir (Adana)) hayata geçirilmiştir (UNICEF, 2004). Bu proje, farklı coğrafi, ekonomik ve demografik özelliklere sahip belediyeleri kapsamı açısından önemlidir. Proje kapsamında belediyelerde durum analizleri yapılması, eylem planları oluşturulması, çocuk dostu mekânlar (kütüphane, oyun alanı, toplum merkezi) yaratılması ve çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenmesi planlanmıştır (Kavili Arap, 2024).

4.3. Eleştirel Bir Bilanço

İkinci pilot proje, bazı kazanımlar sağlamış olsa da (örneğin, 200 gencin eğitilmesi, dokuz kentte çocuk meclisi kurulması, beş belediyede engelli dostu park yapılması), genel bir değerlendirme yapıldığında, projenin Türkiye'de ÇDK idealini kalıcı bir politikaya dönüştürmede başarısız olduğu görülmektedir (Kavili Arap, 2024). Bu başarısızlığın altında yatan yapısal sorunlar çeşitlidir.

Sürdürülebilirlik ve Kurumsallaşma Eksikliği: En temel sorun, projenin bir protokol süresiyle sınırlı kalmasıdır. Projenin 2016'da sona ermesiyle birlikte, pilot belediyelerin büyük çoğunluğu ÇDK

sistematığı içinde çalışmaya devam etmemiş ve uygulamalar kurumsallaşamamıştır. Bu durum, ÇDK'nin yerel yönetimler tarafından içselleştirilmiş bir yönetim felsefesi olarak değil, dış kaynaklı ve geçici bir faaliyet olarak görüldüğünü göstermektedir. Nitekim UNICEF'in resmi sitesinde Türkiye, uygulamayı bitirmiş “geçmiş bir girişim” olarak sınıflandırılmıştır (2024).

Yüzeysel ve Sınırlı Hedefler: Pilot belediyelerin belirlediği eylem planı hedefleri incelendiğinde, bunların büyük ölçüde “toplumda farkındalık yaratmak” ve “çocuk katılımını sağlamak” gibi genel ve soyut başlıklar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Çocukların kentsel yaşamda karşılaştığı yoksulluk, şiddet, istismar, çocuk işçiliği gibi derin ve yapısal sorunlar, hedeflerin büyük ölçüde dışında kalmıştır. Örneğin, yoğun Suriyeli çocuk nüfusuna sahip bazı belediyelerin bu konuyu eylem planlarına almaması, hedeflerin yerel gerçekliklerden ne kadar kopuk olabildiğini göstermektedir. Uygulamalar, sorunun kökenine inmek yerine semptomları gidermeye yönelik, palyatif ve genellikle “görünürlüğü yüksek” faaliyetlerle sınırlı kalmıştır (2024).

Sembolik ve Biçimsel Katılım: Çocuk katılımı, projenin merkezinde yer almasına rağmen, uygulamada genellikle sembolik bir nitelik taşımıştır. Kurulan çocuk meclisleri, çocukların kendi özgün bakış açılarını ve yaratıcılıklarını yansıtan platformlar olmaktan çok, yetişkinlerin dünyasını taklit ettikleri, onların belirlediği gündemleri konuştukları ve karar alma süreçleri üzerinde gerçek bir etkilerinin olmadığı yapılar olarak işlemiştir (2024). Öktem ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarında da belirtildiği gibi, bu meclisler çocukların doğasına uygun bir sistem kurmakta yetersiz kalmış, katılım bir hak kullanımı olmaktan çok bir “etkinlik” düzeyine indirgenmiştir.

Çocukların Gözünden Kent Gerçekliği: Projelerin idealist hedefleriyle, çocukların gündelik hayatta deneyimlediği kent gerçekliği arasında büyük bir uçurum bulunmaktadır. Severcan (2015) ve Çakırer-Özservet'in (2019) İstanbul'da çocukların çizimleri ve anlatıları üzerinden yürüttüğü çalışmalar, çocukların kent algısının merkezinde güvenlik ve oyun ihtiyacının yattığını göstermektedir. Çocukların en büyük korkuları; trafik, tehlikeli insanlar, suç ve başıboş hayvanlardır (Severcan, 2015). En büyük hayal kırıklıkları ise nitelikli, güvenli ve erişilebilir oyun alanlarının yokluğudur. Çocuklar, tanımlı alanlar olmadığı için tehlikeli ve uygunsuz yerlerde (inşaat alanları, boş arsalar, dar sokaklar) oynamak zorunda kalmaktadır (Çakırer-Özservet, 2019). Bursa'da yapılan bir anket de benzer sonuçlar ortaya koymuş; çocuklar kenti sosyal ve kültürel olanaklar açısından olumlu bulurken, güvenlik, ulaşım ve erişilebilirlik konularında ciddi endişeler taşıdıklarını belirtmişlerdir (Berkün, 2019). Durumu destekler nitelikte Mamur Işıkcı (2024), Türkiye'deki kentleşme sürecinin çocukların ihtiyaçlarına yeterince duyarlı olmadığını, oyun alanlarının nitelik ve nicelik olarak yetersizliğinin çocukları dijital unsurlara daha bağımlı hale getirerek kapalı mekanlara hapsedtiğini vurgulamaktadır. Bu bulgular, Türkiye'deki ÇDK çabalarının, çocukların en temel ve acil sorunlarına çözüm üretmekte yetersiz kaldığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin ÇDK serüveni, iyi niyetli ancak planlama, uygulama ve en önemlisi siyasi irade ve sahiplenme açısından zayıf kalmış bir girişim olarak değerlendirilebilir. Projeler, kalıcı bir dönüşüm yaratmak yerine, genellikle belediyelerin faaliyet raporlarını süsleyen geçici ve izole uygulamalar olmanın ötesine geçememiştir. Ancak bu deneyim, özellikle TBB'nin sürece dahil olmasıyla birlikte, çocuk odaklı bütçeleme ve belediye personelinin eğitimi gibi konularda yeni bir farkındalığın doğmasına da zemin hazırlamıştır (Kavili Arap, 2024).

5. Gelecek Perspektifi

Kentler, teknoloji ve dijitalleşmenin etkisiyle köklü bir dönüşümün eşiğindedir. Bu dönüşüm, çocukların kentle olan ilişkisini yeniden tanımlamak için hem büyük riskler hem de eşi benzeri görülmemiş fırsatlar sunmaktadır. Çocuk Dostu Kentler idealinin durağan bir model olmadığı, aksine

çağın getirdiği yeniliklerle kendini sürekli güncellemesi gerektiği gerçeğinden hareketle, bu bölümde geleceğin çocuk dostu kentlerine yönelik yeni paradigmlar ve teknolojik olanaklar ele alınacaktır.

5.1. Yeni Bir Model: Çocuk Dostu Akıllı Kentler (ÇDAK)

2000’li yılların başından itibaren popülerlik kazanan akıllı kent kavramı, kentsel hizmetlerin verimliliğini artırmak için sensörler, nesnelerin interneti ve büyük veri gibi teknolojileri kullanan bir modeli ifade eder. Ancak bu teknoloji odaklı yaklaşım, genellikle kentin farklı taraflarını göz ardı etme ve ortalama bir kullanıcıya göre çözümler üretme riski taşır. İşte bu noktada Memiş’in (2022) vurguladığı “Çocuk Dostu Akıllı Kent” (ÇDAK) kavramı, bu iki yaklaşımı birleştiren yenilikçi bir sentez sunmaktadır.

ÇDAK, teknolojik araç ve uygulamaları çocuklara yönelik hayata geçiren, onları kentin aktif bir öznesine dönüştüren ve kentleri çocuklar adına daha anlaşılabilir, yaşanabilir ve üretilebilir kılan bir yaşam alanıdır. Bu yaklaşım, teknolojiyi sadece bir verimlilik aracı olarak değil, aynı zamanda çocukların haklarına erişimini kolaylaştıran, deneyimlerini zenginleştiren ve katılımlarını güçlendiren bir enstrüman olarak görür. ÇDAK’nin temel unsurları şu şekilde özetlenebilir: Akıllı Öğrenme: Artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (SG) gibi teknolojilerle öğrenme deneyimini zenginleştirmek. Örneğin, Helsinki’de geliştirilen “Geometry City” mobil uygulaması, çocukların kentin fiziksel yapılarıyla ilişki kurarak geometri öğrenmelerini sağlamaktadır (2022). Nekoui ve Roig’in (2022) belirttiği gibi AR, oyun alanlarını dijital olarak zenginleştirerek çocukların mekânsal bilişsel ve sosyal becerilerini geliştirebilir.

Akıllı Oyun: Teknolojiyi, çocukları kapalı alanlara hapsedmek yerine, onları kentsel mekânla etkileşime girmeye teşvik eden bir araç olarak kullanmak. Bristol’deki sensörlü gölge oyunları veya Cenevre’deki etkileşimli LED ışıklı banklar gibi oynanabilir kent uygulamaları, kamusal alanları çocuklar için daha eğlenceli ve interaktif hale getirmektedir (Memiş, 2022). Bu tür oyunlar, aynı zamanda öğrenme ve katılım işlevi de görebilir.

Akıllı Ulaşım/Hareketlilik: Çocukların kentsel alanda başkalarına bağımlı olmadan, güvenli bir şekilde hareket etmelerini sağlamak. İtalya’daki CLIMB Platform uygulaması, PediBus (yürüyen otobüs), güvenli rotalar ve oyunlaştırma gibi bileşenlerle çocukların ev-okul arasında güvenli ve serbest dolaşımını teşvik eden bütüncül bir model sunmaktadır. Akıllı Güvenlik: Yeni teknolojileri kullanarak çocuklara yönelik riskleri azaltmak. ABD’de geliştirilen “Amber Alert” erken uyarı sistemi, bir çocuk kaçırmada vatandaşlara kısa mesaj göndererek toplumsal bir güvenlik ağı oluşturmaktadır. Oyun parklarına yerleştirilen sensörler ise ebeveynlerin çocuklarının hareketliliğini uzaktan kontrol etmesine olanak tanıyabilir. Akıllı Katılım: Dijital platformları, çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini daha kolay ve etkin bir şekilde iletebilmeleri için kullanmak (Memiş, 2022). Finlandiya’nın Oulu kentindeki “nappi” adlı mobil uygulama, çocukların yerel yönetim tarafından düzenlenen anket ve oylamalara katılımını sağlamaktadır (Memiş, 2022; Kavili Arap, 2024). Bu tür uygulamalar, geleneksel çocuk meclislerinin hantal ve sembolik yapısının aşılmasına yardımcı olabilir.

5.2. Dijital Çağın Riskleri ve Sorumluluklar

Teknolojinin sunduğu bu parlak olanakların yanı sıra, dijital çağın çocuklar için barındırdığı ciddi riskleri de göz ardı etmemek gerekir. Dijital bölünme, yani teknolojiye erişimdeki eşitsizlik, bu imkânların sadece belirli bir kesimden çocuğa ulaşması tehlikesini doğurmaktadır. Daha da önemlisi, çevrim içi ortamlar; istenmeyen içeriklere maruz kalma, siber zorbalık, cinsel istismar, veri gizliliğinin ihlali ve dijital bağımlılık gibi tehditler barındırmaktadır (Memiş, 2022).

UNICEF’in “Dijital Bir Dünyada Çocuklar” raporunda da vurgulandığı gibi, çocukların çevrim içi ortamlardaki varlığı artarken, onları bu tehlikelerden korumaya yönelik çabalar yetersiz kalmaktadır

(2017). Bu nedenle, ÇDAK politikaları geliştirilirken, teknolojinin sunduğu faydaları maksimize ederken zararlarını minimize edecek bir denge gözetilmelidir. Bu, çocuklara yönelik veri koruma önlemlerinin alınması, dijital okuryazarlık eğitiminin yaygınlaştırılması, mahremiyet ayarlarının en üst düzeyde korunması ve en önemlisi, dijital politikalar geliştirilirken çocukların sesinin ve bakış açısının merkeze alınmasını gerektirir. Amsterdam, Barselona ve New York gibi kentlerin öncülük ettiği Dijital Haklar İçin Kentler Arası Koalisyon gibi girişimler, bu etik standartların oluşturulması için önemli bir zemin sunmaktadır (Memiş, 2022).

Sonuç olarak, gelecek, teknolojiyi çocukların aleyhine değil, onların gelişimini, katılımını ve esenliğini destekleyen bir güç olarak kullanabilen kentlerin olacaktır. Türkiye için bu, sadece geçmişteki başarısızlıklardan ders çıkarmak değil, aynı zamanda bu yeni teknolojik ufukları yakalayarak, ÇDK idealini 21. yüzyılın gereklerine uygun, daha kapsayıcı ve daha etkili bir vizyonla yeniden inşa etme fırsatı anlamına gelmektedir.

6. Sonuç

Bu makalede yapılan kapsamlı değerlendirme, Çocuk Dostu Kentler idealinin, kentleri daha insani, adil ve yaşanabilir kılmak için güçlü bir ahlaki ve politik çerçeve sunduğunu ortaya koymuştur. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’den doğan bu hareket, bir kentin medeniyet seviyesinin en temel ölçütünün, en savunmasız sakinleri olan çocuklara nasıl davrandığı olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. Uluslararası literatür, katılım, eşitlik, yapıları çevrenin niteliği ve teknolojinin entegrasyonu gibi konularda sürekli gelişen, dinamik bir tartışma alanı sunmaktadır.

İdeal ile pratik arasındaki mesafe, özellikle Türkiye örneğinde, oldukça derindir. Türkiye’nin ÇDK serüveni, iyi niyetli başlangıçlara rağmen, sürdürülebilirlik eksikliği, hedeflerin yüzeyselliği, katılımın sembolik kalması ve en önemlisi, çocukların kentte yaşadığı en temel sorunlara (güvenlik, nitelikli oyun alanları, yoksulluk) odaklanamaması gibi nedenlerle kalıcı bir başarıya ulaşamamıştır. Pilot projeler, birer öğrenme deneyimi olarak değerli olsa da, ÇDK felsefesini yerel yönetimlerin temel bir politikası haline getirememiştir (Kavili Arap, 2024).

Yine de bu eleştirel tablo, bir umutsuzluk manifestosu olarak okunmamalıdır. Aksine, geçmiş deneyimlerden ders çıkararak ve küresel düzeydeki yenilikçi yaklaşımlardan ilham alarak, Türkiye’nin ÇDK idealini daha sağlam bir zeminde yeniden inşa etmesi mümkündür. Bu doğrultuda, politika yapımcılar, yerel yöneticiler ve sivil toplum için aşağıdaki somut öneriler sunulmaktadır:

- **Ulusal Strateji ve Siyasi Sahiplenme:** ÇDK, münferit belediyelerin geçici projeleri olmaktan çıkarılmalı, merkezi düzeyde sahiplenilen, açık hedefleri, bütçesi ve izleme mekanizmaları olan bağlayıcı bir ulusal stratejiye dönüştürülmelidir. Bu strateji, çok paydaşlı bir yaklaşımla hazırlanmalıdır.
- **Zorunlu ve Katılımcı Çocuk Odaklı Bütçeleme:** TBB ve UNICEF’in başlattığı çocuk dostu bütçeleme eğitimleri değerli bir ilk adımdır (Kavili Arap, 2024). Ancak bu, gönüllülük esasına dayalı bir eğitim olmaktan çıkılarak, tüm belediyeler için yasal bir zorunluluk haline getirilmelidir. Belediyeler, stratejik planlarını ve yıllık bütçelerini hazırlarken, çocukların ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirlemek için doğrudan çocukların katıldığı (anketler, atölyeler, odak gruplar aracılığıyla) süreçler tasarlamalı ve bütçelerinin belirli bir oranını doğrudan çocuklara yönelik hizmetlere ayırdıklarını şeffaf bir şekilde raporlamalıdır.
- **Katılımın Radikal Bir Şekilde Yeniden Düşünülmesi:** Sembolik çocuk meclisleri modeli terk edilmelidir (2024). Bunun yerine, kent planlama ve tasarım süreçlerine çocukların gerçek ortaklar olarak dahil edildiği mekanizmalar kurulmalıdır. Okul çevrelerinin güvenli hale getirilmesi, parkların tasarlanması, bisiklet yollarının planlanması gibi konularda, Jung & Kim’in (2024) örneğinde olduğu gibi, çocuklar saha çalışmasından nihai tasarıma

kadar sürecin her aşamasında aktif rol almalıdır. Bisiklet Otobüsü gibi tabandan gelen ve çocuklara alan kazandıran girişimler belediyeler tarafından aktif olarak desteklenmelidir.

- ÇDK'nin Diğer Kentsel Politikalarla Bütünleştirilmesi: Çocuk dostu olmak, ayrı bir çocuk işleri departmanının görevi olarak görülmemelidir. Bu felsefe, kentin tüm politikalarına sirayet etmelidir. Ulaşım planları yapılırken çocukların bağımsız hareketliliği, kentsel dönüşüm projeleri geliştirilirken çocukların oyun ve sosyalleşme alanları, akıllı kent stratejileri oluşturulurken ÇDAK ilkeleri temel alınmalıdır (Memiş, 2022). Çocukların iyi olma hali, tüm kentsel politikaların başarısı için bir ana performans göstergesi olarak kabul edilmelidir.
- Veriye Dayalı Yönetim ve İzleme: Bir politikanın etkinliği, ancak ölçülebildiği takdirde artırılabilir. Türkiye, Sapsaglam ve Eryılmaz'ın (2024) çalışmasında vurguladığı üzere yerel bağlama uygun, çocukların kendi algılarına dayalı ölçüm araçları geliştirmeli ve bunlar düzenli olarak uygulanmalıdır. Belediyeler, kentlerindeki çocukların yaşam koşulları, haklara erişimleri ve karşılaştıkları riskler hakkında düzenli veri toplamalı ve bu verileri politika geliştirme süreçlerinde aktif olarak kullanmalıdır.

Kentler, sadece ekonomik büyüme araçları değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin ve gelecek nesillerin şekillendiği yaşam alanlarıdır. Çocuklarına kulak vermeyen, onların ihtiyaçlarını görmezden gelen ve haklarını teslim etmeyen bir kent, ne kadar “akıllı” veya “gelişmiş” olursa olsun, vicdanını ve ruhunu kaybetmiş demektir. Türkiye'nin önündeki görev, bu vicdanı yeniden inşa etmek ve kentlerini sadece çocuklar için değil, çocuklarla birlikte, daha adil, daha güvenli ve daha umutlu bir geleceğe taşımaktır. Gelecek araştırmalar pilot bölgelerde uygulanan proje bitiminden yıllar sonra bu kentlerdeki çocukların ve yerel yöneticilerin projeye dair algıları ve deneyimleri nelerdir? Sorusuna odaklanarak literatüre değerli katkılar sunabilir.

Çatışma Beyanı (Competing Interests)

Çalışmanın yazarı, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

The author declares that she has no competing interests.

Destek ve Teşekkür (Fundings and Acknowledgments)

Çalışma, kamusal, özel, ticari nitelikte ya da kar amacı gütmeyen herhangi bir kurumdan destek alınmadan hazırlanmıştır.

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Etik Beyanı (Ethical Statement)

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Araştırmacının Katkı Oranı (Author's Contributions)

Bu makale yazarın kendi çabaları ve incelemeleri neticesinde oluşturulmuştur.

This article was created as a result of the author's own efforts and reviews.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Aji, H. S., Budiyanti, R. B., & Djaja, K. (2017). The development of child-friendly integrated public spaces in settlement areas as an infrastructure of Jakarta. *Sustainable Development And Planning VIII*. <http://dx.doi.org/10.2495/SDP160021>
- Anbaran, F. D., Alizadeh, K., & Jafari, H. (2021). The role of security in the presence of children in public spaces of Shandiz City. *PROPOSITOS Y REPRESENTACIONES*. <http://dx.doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE1.879>
- Berkün, S. (2019). Çocuk Dostu Kent Yönetimlerinin Çocuklar Tarafından Değerlendirilmesi: Bursa Örneği. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 135-152.
- Brussoni, M., Lin, Y. Y., Han, C., Janssen, I., Schuurman, N., Boyes, R., Swanlund, D., & Mâsse, L. C. (2020). A qualitative investigation of unsupervised outdoor activities for 10-to 13-year-old children: I like adventuring but I don't like adventuring without being careful. *Journal Of Environmental Psychology*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101460>
- Cairns, L. O., Fambasayi, R., Katsidzira, R. S., Milic, P., Cilliers, J., & Barros, P. (2024). Laying the foundations for a child-focused cities analytical framework: Reflections from an international, interdisciplinary collaboration. *Urban Planning*. <http://dx.doi.org/10.17645/up.8264>
- Cao, H. Y., Wang, Q. S., & Zhang, Q. (2025). Optimization of China's child-friendly city construction policy from the perspective of policy tools. *Sustainability*. <http://dx.doi.org/10.3390/su17136220>
- Chu, M. J., Fang, Z. W., Mao, L., Ma, H. H., Lee, C. Y., & Chiang, Y. C. (2024). Creating a child-friendly social environment for fewer conduct problems and more prosocial behaviors among children: A LASSO regression approach. *Acta Psychologica*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104200>
- Çakırer-Özservet, Y. (2019). Çocukların resimlerinden sokak ve mahalle ilişkilerini tartışmak: Sütluçe ve Örnektepe mahalleleri. *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 516-542.
- Çakırer Özservet, Y. (2015). Çocuk Dostu Belediyecilik. *İller ve Belediyeler Dergisi*.
- Das, R., & Banerjee, A. (2023). Identifying the parameters for assessment of child-friendliness in urban neighborhoods in Indian cities. *Journal of Urban Affairs*. <http://dx.doi.org/10.1080/07352166.2020.1863815>
- De Visscher, S., & Bouverne-de Bie, M. (2008). Recognizing urban public space as a co-educator: Children's socialization in Ghent. *International Journal Of Urban And Regional Research*. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2427.2008.00798.x>
- Drianda, R. P. (2018). Exploring the Notion of the Family Friendly City. 1st Itb Centennial and 4th Planocosmo International Conference. <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/158/1/012004>
- Drianda, R. P., & Kesuma, M. (2020). Is Jakarta a child-friendly city? 5th Planocosmo International Conference Infrastructure For All: Smart, Innovative, And Inclusive. <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/592/1/012026>
- Errigo, M. F. (2013). Line and Form: linear, areal, inclusive and accessible public spaces. Hoofbogen in Rotterdam. *Tria-Territorio Della Ricerca Su Insediamenti E Ambiente*. <http://dx.doi.org/10.6092/2281-4574/1553>
- Jung, B. K., & Kim, D. (2024). Children as key actors in participatory planning: Co-working experience of community planning for walking safety around bongrae elementary school in, South Korea. *Planning Theory & Practice*. <http://dx.doi.org/10.1080/14649357.2024.2363790>
- Kamelnia, H., & Haghiri, S. (2009). Design Patterns of Green Space in CFC. (Case Study: Child Friendly City of Bam). *Bagh-E Nazar*.
- Kara, N., & Sungur, A. (2019). Creating hybrid urban spaces for children: Play streets of Istanbul. 13th International Technology, Education And Development Conference (Inted2019).
- Kavaki, A. E., & Alizadeh, K. (2018). Analysis of indicators of child-friendly city (Case Study: Quchan City, Iran). *Humanidades & Inovacao*.
- Kavili Arap, S. (2024). Yaşanabilir kentler perspektifinden Türkiye'de çocuk dostu olmak. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 19-48.
- Kaypak, Ş., & Uçar, A. (2018). Çocuk haklarının gerçekleşmesi açısından çocuk dostu kentler. *International Journal of Academic Value Studies*, 4(18), 17-29.

- Kent Konseyleri Yönetmeliği. (2006). Resmî Gazete 08.10.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26313, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Khanian, M., laszkiewicz, E., & Kronenberg, J. (2024). Exposure to greenery during children's home-school walks: Socio-economic inequalities in alternative routes. *Transportation Research Part D-Transport And Environment*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.trd.2024.104162>
- Khodaei, Z., Rafieian, M., Taghvaei, A. A., & Amiri, S. R. S. (2015). Effective factors on youth satisfaction from public urban spaces in Tehran. *Residential Treatment For Children & Youth*. <http://dx.doi.org/10.1080/0886571X.2015.1004286>
- Kiani, A., & Kavaki, A. E. (2012). Planning child-friendly city (CFC) from children's perspective (Case study: Quchan). *BAGH-E NAZAR*.
- Kruger, J. S., & Chawla, L. (2002). We know something someone doesn't know: children speak out on local conditions in Johannesburg. *Environment And Urbanization*. <http://dx.doi.org/10.1177/095624780201400207>
- Li, M. S., & Li, J. S. (2017). Analysis of methods of allocating grass space for the design of child-friendly cities: a case study of Changsha. *Urban Transitions Conference*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.proeng.2017.07.130>
- Liao, Y. H., & Furuya, K. (2023). A bibliometric analysis of child-friendly cities: A cross-database, analysis from 2000 to 2022. *Land*. <http://dx.doi.org/10.3390/land12101919>
- Liu, W., & Wang, W. (2025). A study on the assessment of tour-art-learning quality in urban parks from a child-friendly perspective: A case study of shaheyuan park in chengdu. *Sustainability*. <http://dx.doi.org/10.3390/su17020684>
- Mamur Işıkcı, Y. (2024). Children's right to participate in public spaces for reinforcing democracy: Evaluations on the case of Türkiye. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 144-164.
- Memiş, L. (2022). Kentlerin çocuklarından çocukların kentlerine: "Çocuk dostu akıllı kentler". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 50, 379-397.
- Million, A., Schamun, K., & Fegter, S. (2024). Understanding well-being through children's eyes: lessons for shaping the, built environment. *Urban Planning*. <http://dx.doi.org/10.17645/up.8618>
- Nam, H., & Nam, S. I. (2018). Child-friendly city policies in the Republic of Korea. *Children And Youth Services Review*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.08.033>
- Nan, F. (2020). Policy innovation on building child friendly cities in China: Evidence from four Chinese cities. *Children And Youth Services Review*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105491>
- Nasrabadi, M. T., García, E. H., & Pourzakarya, M. (2021). Let children plan neighborhoods for a sustainable future: a sustainable child-friendly city approach. *Local Environment*. <http://dx.doi.org/10.1080/13549839.2021.1884668>
- Nekoui, Y., & Roig, E. (2022). Playgrounds in the digitally mediated city: An approach from augmented reality. *Urbani Izziv-Urban Challenge*. <http://dx.doi.org/10.5379/urbani-izziv-en-2022-33-02-02>
- Nikku, B. R., & Pokhrel, R. (2013). Crafting Child-friendly Cities: Evidence from Biratnagar Sub-metropolitan City, Eastern Nepal. *Asian Social Work and Policy Review*. <http://dx.doi.org/10.1111/aswp.12013>
- Nordström, M. (2010). Children's views on child-friendly environments in different geographical, cultural and social neighbourhoods. *Urban Studies*. <http://dx.doi.org/10.1177/0042098009349771>
- Öktem, K., & Akpınar, İ. E. (2019). Çocuk dostu şehirler: Lüleburgaz örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 112-132.
- Potuk Pekküçükşen, Ş., & Oktay, E. (2017). Çocuk odaklı yerel politikalar ve parka hapsedilmiş çocukluk. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 309-318.
- Putri, R. A., Astuti, W., & Rahayu, M. J. (2016). Community capacity in providing neighborhood unit-scale social infrastructure in supporting surakarta child friendly. *Cities 2015: Intelligent Planning Towards Smart Cities*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.06.112>
- Racelis, M., & Aguirre, A. D. M. (2002). Child rights for urban poor children in child friendly Philippine cities: views from the community. *Environment And Urbanization*. <http://dx.doi.org/10.1177/095624780201400208>

Riggio, E. (2002). Child friendly cities: good governance in the best interests of the child. *Environment and Urbanization*. <http://dx.doi.org/10.1177/095624780201400204>

Rini, H. S., & Gunawan. (2020). Children in the city park: Rethinking public space accessibility in the Child-Friendly City of Semarang. Research for Social Justice.

Risianti, N. S., & Widjajanti, R. (2020). The effectiveness of inclusive playground usage for children through behavior-setting approach in Tembalang, Semarang city. 5th Planocosmo International Conference Infrastructure For All: Smart, Innovative, And Inclusive. <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/592/1/012027>

Salim Çelikkalkan, Ş., & Hayırsever Topçu, F. (2024). Çin’de çocuk dostu kent çalışmaları. *Aizanoi Academia - İktisat, İşletme ve Siyasal Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 1-16.

Sapsaglam, Ö., & Eryilmaz, A. (2024). Building child-friendly cities for sustainable child development: child-friendly city scale-child form. *Sustainability*. <http://dx.doi.org/10.3390/su16031228>

Severcan, Y. C. (2015). Çocukların gözünden çocuk dostu yer kavramı ve yaşanılan çevrelerin değerlendirilmesi: İstanbul örneği. *İdealkent*, 17, 140-181.

Shen, Y., & Liu, X. Y. (2017). Exploration on ways of research and construction of Chinese child-friendly city- a case study of Changsha. Urban Transitions Conference. <http://dx.doi.org/10.1016/j.proeng.2017.07.121>

Shu, H. N., & Zheng, G. Q. (2025). Bibliometric analysis of research on child-friendly cities from the web of science, 2004-2024. *Sustainability*. <http://dx.doi.org/10.3390/su17020525>

Siahaan, A. Y., & Fadly, R. (2017). Implementation program child friendly city at langkat regency. Proceedings Of The International Conference On Public Policy, Social Computing And Development 2017 (Icoposdev 2017).

Simón-i-Mas, G., & Honey-Rosés, J. (2024). A global overview of Bike Bus: A journey toward a child-friendly city. *International Journal Of Sustainable Transportation*. <http://dx.doi.org/10.1080/15568318.2024.2432654>

Tabrizi, A. A., Mousavi, S. M., & Akhtari, A. T. (2023). Exploring the dilapidated neighborhood improvement using child-friendly city principles in Tehran, Iran. Proceedings Of The Institution Of Civil Engineers-Urban Design And Planning. <http://dx.doi.org/10.1680/jurdp.21.00035>

Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Megaron*, 9(1).

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028). <https://www.aile.gov.tr/chgm/yayinlar/2023-2028-c-ocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-plan/>

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2025). Kalkınma Planları. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>

UNICEF. (2017). Dünya Çocuklarının Durumu 2017: Dijital Bir Dünyada Çocuklar. UNICEF Türkiye. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/d%C3%BCnyada-%C3%A7ocuklar%C4%B1n%C4%B1n-durumu-2017-dijital-bir-d%C3%BCnyada-%C3%A7ocuklar>

UNICEF. (2004). Dünya Çocuklarının Durumu Raporu, UNICEF Türkiye Temsilciliği Yayınları.

van den Berg, M. (2013). City children and genderfied neighbourhoods: The new generation as urban regeneration strategy. *International Journal Of Urban And Regional Research*. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2427.2012.01172.x>

Whitzman, C. (2017). Creating child-friendly living environments in central cities: vertical living kids. risk, protection, *Provision And Policy*. http://dx.doi.org/10.1007/978-981-287-035-3_6

Witten, K., Kearns, R., & Carroll, P. (2015). Urban inclusion as wellbeing: Exploring children’s accounts of confronting diversity on inner city streets. *Social Science & Medicine*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.socscimed.2015.01.016>

Yuniastuti, E., & Hasibuan, H. S. (2019). Child-friendly green open space to enhance the education process for children. First International Conference On Environmental Geography And Geography Education (Icege). <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/243/1/012161>

Zerlina, D., & Sulaiman, C. C. (2020). Towards the innovative planning for child-friendly neighbourhood in Jakarta. 5th Planocosmo International Conference Infrastructure For All: Smart, Innovative, And Inclusive. <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/592/1/012023>.